

Sprostowano postanowieniem z dnia 28.06.2012r.

Sygn. akt XVII AmA 34/10

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 13 marca 2012 roku

Sąd Okręgowy w Warszawie-Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów

w składzie:

Przewodniczący: SSO Małgorzata Perdion - Kalicka

Protokolant: Tomasz Pietrzak

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 28 lutego 2012 r. w Warszawie

sprawy z powództwa (...)S.A. w W.

przeciwko **Prezesowi Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów**

na skutek odwołania od decyzji Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów

z 31 grudnia 2009r nr (...)

I. zmienia zaskarżoną decyzję w pkt IV.2. w ten sposób, że obniża karę pieniężną z tytułu naruszenia zakazu o jakim mowa w art. 24 ust 1 i 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów w zakresie opisanym w pkt II.1. i II.2. sentencji decyzji do kwoty 913.523 zł (dziewięćset trzynaście tysięcy pięćset dwadzieścia trzy złote);

II. w pozostałym zakresie powództwo oddala;

III. znosi wzajemnie między stronami koszty postępowania.

SSO Małgorzata Perdion - Kalicka

sygn. akt XVII AmA 34/10

UZASADNIENIE

W dniu 31 grudnia 2009 r. Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów wydał decyzję nr (...), w której:

- na podstawie art. 26 ust. 1 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz. U. z 2007 r., nr 50, poz. 331 ze zm.) uznał za praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów, o której mowa w art. 24 ust. 1 i 2 pkt 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, stosowanie przez (...) S.A. z siedzibą w W. we wzorcu umowy pod nazwą „Regulamin kredytu hipotecznego i budowlanego w złotych” postanowienia, które zostało wpisane do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, o którym mowa w art. 479⁽⁴⁵⁾ ustawy Kodeks postępowania cywilnego, o treści „W przypadku umów Kredytu zawartych na okres powyżej 5 lat, (...) zastrzega sobie prawo zmiany postanowień Regulaminu” i nakazał zaniechanie jej stosowania;
- na podstawie art. 27 ust. 1 i 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów uznał za praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów, o której mowa w art. 24 ust. 1 i 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów:

1. bezprawne działanie poprzez stosowanie przez (...) S.A. z siedzibą w W. we wzorcu umowy pod nazwą „Umowa kredytu hipotecznego w złotych (udzielanego w kwocie do 80 000 zł)” postanowienia, które narusza przepis art. 8 ust.1a ustawy z dnia 20 lipca 2001 r. o kredycie konsumenckim (Dz. U. z 2001 r., nr 100, poz. 1081 ze zm.), o treści „Kredytobiorca może dokonać przedterminowej spłaty kredytu w całości lub części, w terminie odpowiadającym terminom spłaty rat, o których mowa w ust. 3, pod warunkiem uprzedniego pisemnego poinformowania o tym (...) na co najmniej trzy dni robocze przed datą przedterminowej spłaty” i stwierdził jej zaniechanie z dniem 24 sierpnia 2009 r.,

2. bezprawne działanie poprzez stosowanie przez (...) S.A. z siedzibą w W. we wzorcu umowy pod nazwą „Umowa kredytu budowlanego w złotych (udzielanego w kwocie do 80 000 zł)” postanowienia, które narusza przepis art. 8 ust. 1a ustawy o kredycie konsumenckim, o treści „Kredytobiorca może dokonać przedterminowej spłaty kredytu w całości lub części, w terminie odpowiadającym terminom spłaty rat, o których mowa w ust. 3, pod warunkiem uprzedniego pisemnego poinformowania o tym (...) na co najmniej trzy dni robocze przed datą przedterminowej spłaty” i stwierdził jej zaniechanie z dniem 24 sierpnia 2009 r.;

3. na podstawie art. 27 ust. 4 w związku z art. 26 ust. 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów określił środki usunięcia trwających skutków naruszenia zbiorowych interesów konsumentów poprzez nałożenie obowiązku aneksowania umów zawartych w oparciu o wzorce umów pod nazwą „Umowa kredytu hipotecznego w złotych (udzielanego w kwocie do 80 000 zł)” i „Umowa kredytu budowlanego w złotych (udzielanego w kwocie do 80 000 zł)”, w terminie 90 dni od daty uprawomocnienia się decyzji, w ten sposób, że w miejsce postanowień wskazanych w punktach II.1. i II.2. decyzji zostanie wprowadzone postanowienie w brzmieniu „Kredytobiorca może dokonać przedterminowej spłaty kredytu w całości lub części, w terminie odpowiadającym terminom spłaty rat, o których mowa w ust. 3, pod warunkiem uprzedniego pisemnego poinformowania o tym (...) na co najmniej trzy dni przed datą przedterminowej spłaty”;

4. na podstawie art. 106 ust. 1 pkt 4 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów nałożył na (...) S.A. z siedzibą w W. karę pieniężną w wysokości:

1. 876.983 zł z tytułu naruszenia zakazu, o jakim mowa w art. 24 ust. 1 i 2 pkt 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, w zakresie opisanym w punkcie I. decyzji,

2. 2.101.104 zł z tytułu naruszenia zakazu, o jakim mowa w art. 24 ust. 1 i 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, w zakresie opisanym w punkcie II.1. i II.2. decyzji;

5. na podstawie art. 77 ust. 1 w związku z art. 80 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów obciążył (...) S.A. z siedzibą w W. kosztami postępowania w sprawie stosowania praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów w kwocie 36,15 zł.

W uzasadnieniu Prezes UOKiK ocenił, że stosowane przez (...) S.A. z siedzibą w W. (zwany dalej (...) SA) jako przedsiębiorcę postanowienie umowy, o którym mowa w pkt I decyzji, jest tożsame co do skutków i charakteru z postanowieniem wpisanym do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone pod numerem 93 o treści „Bank zastrzega sobie prawo zmiany niniejszego Regulaminu”. W ocenie Prezesa UOKiK praktyka taka jest bezprawna jako wprost sprzeczna z art. 24 ust.2 pkt 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów.

Postanowienia umowne stosowane przez (...) SA, o których mowa w pkt II decyzji, Prezes UOKiK ocenił za bezprawne z powodu ich sprzeczności z art. 8 ust. 1a ustawy o kredycie konsumenckim.

W ocenie Prezesa UOKiK zarówno postanowienie wymienione w pkt I jak i postanowienia z pkt II decyzji naruszają zbiorowe interesy konsumentów, ponieważ dotyczą uprawnień nieograniczonej i nieokreślonej liczby konsumentów. Wobec spełnienia wszystkich powyższych przesłanek, Prezes UOKiK orzekła jak w pkt I i II decyzji.

Mając na uwadze konieczność zapewnienia realizacji celów ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów i zrównanie sytuacji klientów (...) SA, którzy zawarli umowy według wadliwego brzmienia wzorca umowy, oraz klientów nowych, Prezes UOKiK nakazał (...) SA aneksowanie umów zawartych w oparciu o wzorce umów, o których mowa w pkt II decyzji, w terminie 90 dni.

W zakresie orzeczenia o karze w pkt IV.1. decyzji, Prezes UOKiK ustalając kwotę bazową kary uwzględnił, że konsumenci nie mieli wpływu na narzucany im wzorzec umowy, który mógł oddziaływać w sposób istotny i niekorzystny na ich sytuację prawną. Uprawnienie (...)SA do zmiany regulaminu było nieograniczone i mogło wynikać nie tylko z konieczności dostosowania się do zmieniających warunków ekonomicznych, ale również do zrekomensowania trudności finansowych, wynikających z okoliczności od banku zależnych. Stwierdzone naruszenie zostało uznane przez Prezesa UOKiK za krótkotrwałe – ponad 6-miesięczne. W rezultacie Prezes UOKiK ustalił kwotę bazową na (...) % przychodu (...) SA w 2008 r. Biorąc pod uwagę ogólnopolski zasięg działania (...) SA, Prezes UOKiK podwyższył kwotę bazową o 20 % do (...) % przychodu, a zatem do kwoty 876.983 zł, czyli (...) % maksymalnego wymiaru kary. Prezes Urzędu uznał, że kara w tej wysokości podkreśla naganność zachowania banku, a jednocześnie jest adekwatna do stopnia naruszenia przepisów ustawy i współmierna do możliwości finansowych przedsiębiorcy.

W zakresie orzeczenia o karze w pkt IV.1. decyzji, Prezes UOKiK ustalając kwotę bazową kary uwzględnił, że wprawdzie (...) SA ustalił we wzorcu umowy korzystne dla siebie rozwiązanie, wydłużając termin przewidziany w ustawie o kredycie konsumenckim, jednakże odchylenie było nieznaczne. Zmiana ta mogła jednak wpłynąć na sytuację ekonomiczną konsumenta. Naruszenie miało miejsce na etapie zawierania umowy. Stwierdzone naruszenie zostało uznane przez Prezesa UOKiK za krótkotrwałe – ponad 6-miesięczne. W rezultacie Prezes UOKiK ustalił kwotę bazową na (...) % przychodu (...) SA w 2008 r. Za okoliczność łagodzącą Prezes UOKiK uznał zaniechanie przez Bank stosowania niedozwolonej praktyki niezwłocznie po wszczęciu postępowania, wobec czego obniżył kwotę bazową kary o 30 %. Za okoliczności obciążające Prezes UOKiK uznał ogólnopolski zasięg działania (...) SA oraz fakt uprzedniego naruszenia ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów w zakresie naruszenia zbiorowych interesów konsumentów, stwierdzonego decyzją Prezesa UOKiK z dnia 20 grudnia 2007 r. nr (...). Wobec wskazanych okoliczności obciążających, Prezes UOKiK podwyższył kwotę bazową o (...) %. W konsekwencji wysokość kary została ustalona na (...) % przychodu, a zatem na kwotę 2.101.104 zł, czyli (...) % maksymalnego wymiaru kary.

Powyższą decyzję w części – w zakresie punktów I, III i IV – zaskarżył (...) SA, zarzucając:

1. naruszenie prawa materialnego poprzez ich niewłaściwą wykładnię i błędne zastosowanie:

- w zakresie punktu I, naruszenie art. 24 ust.1 i 2 pkt 1 oraz art. 26 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów poprzez stwierdzenie stosowania przez powoda praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów polegającej na stosowaniu postanowienia wzorca umowy wpisanego do rejestru, o którym mowa w art. 479⁽⁴⁵⁾ k.p.c. pod numerem 93 w sytuacji, gdy postanowienie wzorca o treści "W przypadku umów kredytu zawartych na okres powyżej 5 lat, (...) zastrzega sobie prawo zmiany postanowień Regulaminu" nie jest tożsame z postanowieniem o treści: "Bank zastrzega sobie prawo zmiany Regulaminu";
- w zakresie punktu III, naruszenie art. 26 ust. 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów poprzez zobowiązanie powoda do podjęcia środków usunięcia trwających skutków naruszenia zbiorowych interesów konsumentów w postaci obowiązku aneksowania umów zawartych w oparciu o wzorce pod nazwą "Umowa kredytu hipotecznego w złotych (udzielanego w kwocie do 80 000 zł)" oraz "Umowa kredytu budowlanego w złotych (udzielanego w kwocie do 80 000 zł)" w terminie 90 dni od daty uprawomocnienia się zaskarżonej decyzji poprzez wprowadzenie do tych wzorców postanowień o treści "Kredytobiorca może dokonać przedterminowej spłaty kredytu w całości lub części, w terminie odpowiadającym terminom spłat rat, o których mowa w ustępie 3, pod warunkiem uprzedniego pisemnego poinformowania o tym (...), na co najmniej trzy dniu robocze przed datą przedterminowej spłaty" w sytuacji podjęcia przez powoda środków usunięcia skutków wskazanego naruszenia, a nadto zobowiązania, które

ze względu na dwustronny charakter wymaga współdziałania drugiej strony stosunku umownego, co czyni dane zobowiązanie niewykonalnym;

- w zakresie punktu IV.1., naruszenie art. 106 ust. 1 pkt 4 w zw. z art. 111 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów w związku z naruszeniem art. 7 i 77 k.p.a. oraz 233 § 1 k.p.c. poprzez nałożenie kary pieniężnej, która jest nieproporcjonalna do stwierdzonych przez Prezesa UOKiK naruszeń i nie uwzględnia w dostatecznym stopniu wszystkich istotnych okoliczności sprawy;
- w zakresie punktu IV.2., naruszenie art. 106 ust. 1 pkt. 4 w zw. z art. 111 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów w związku z art. 7 i 77 k.p.a. oraz 233 § 1 k.p.c., poprzez nałożenie kary pieniężnej w sytuacji istnienia podstaw do odstąpienia od jej wymierzenia, w szczególności stwierdzonego przez Prezesa UOKiK zaniechania stosowania praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów, względnie orzeczenie kary nieproporcjonalnej do stwierdzonych naruszeń i nie uwzględniającej w dostatecznym stopniu istotnych okoliczności, w szczególności wskazanej powyżej okoliczności stwierdzonej przez Prezesa UOKiK;

2. naruszenie przepisów postępowania mające wpływ na rozstrzygnięcie sprawy, a mianowicie art. 7 k.p.a. i art. 77 § 1 k.p.a. poprzez niewyjaśnienie wszystkich okoliczności faktycznych istotnych dla rozstrzygnięcia sprawy i w konsekwencji naruszenie art. 233 § 1 k.p.c. poprzez dokonanie dowolnej oceny zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego.

Powód wniósł o uchylenie zaskarżonej decyzji w części w punktach I, III i IV ewentualnie o jej zmianę w części w punktach I, III i IV poprzez:

1. w zakresie punktu I - stwierdzenie niestosowania przez powoda praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów, polegającej na stosowaniu postanowienia wzorca umowy wpisanego pod pozycją 93 do rejestru, o którym mowa w art. 479⁽⁴⁵⁾ k.p.c., poprzez stosowanie postanowienia wzorca pod nazwą „Regulamin kredytu hipotecznego i budowlanego w złotych” o treści „W przypadku umów kredytu zawartych na okres powyżej 5 lat, (...) zastrzega sobie prawo zmiany postanowień Regulaminu”;
2. w zakresie punktu III - uchylenie obowiązku podjęcia środków zmierzających do usunięcia skutków naruszenia zbiorowych interesów konsumentów, polegającego na stosowaniu postanowienia wzorca pod nazwą „Umowa kredytu hipotecznego w złotych (udzielanego w kwocie do 80 000 zł)” oraz „Umowa kredytu budowlanego w złotych (udzielanego w kwocie do 80 000 zł)” o treści „Kredytobiorca może dokonać przedterminowej spłaty kredytu w całości lub części, w terminie odpowiadającym terminom spłat rat, o których mowa w ustępie 3, pod warunkiem uprzedniego pisemnego poinformowania o tym (...), na co najmniej trzy dni robocze przed datą przedterminowej spłaty”;
3. w zakresie punktu IV.1. - uchylenie kary pieniężnej;
4. w zakresie punktu IV.2. - odstąpienie od wymierzenia kar pieniężnych.

Na wypadek nieuwzględnienia wniosku z punktu 1., powód wniósł o zmianę zaskarżonej decyzji w zakresie punktu IV.1. poprzez odstąpienie od wymierzenia kary pieniężnej ewentualnie wymierzenie kary pieniężnej w minimalnej wysokości. Na wypadek nieuwzględnienia wniosku z punktu 4., powód wniósł o wymierzenie kary pieniężnej w minimalnej wysokości. Ponadto, powód wniósł o zasądzenie od pozwanego kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

W uzasadnieniu w zakresie punktu I decyzji powód podniósł, że skutkiem stosowanego postanowienia wzorca umowy jest wszczęcie procedury zmiany tego wzorca, do której dochodzi jedynie w razie zaakceptowania jej przez kredytobiorców. Zgodnie z tym postanowieniem, zmiana wzorca umowy nie jest narzucana bez umożliwienia konsumentowi wypowiedzenia umowy. Wzorzec w tym zakresie jedynie powtarza procedurę przewidzianą w art. 384¹ w zw. z art. 384 k.c. Tymczasem postanowienie wpisane do rejestru klauzul niedozwolonych dotyczy sytuacji, gdy konsument pozbawiony jest środków prawnych służących sprzeciwieniu się związaniu go zmienionym wzorcem. Po

drugie, postanowienie dotyczy umów długoterminowych – zawartych na okres powyżej 5 lat i nie sposób określić w chwili zawierania umowy, jakie zmiany sytuacji ekonomicznej lub gospodarczej mogą zaistnieć przyszłości, powodując konieczność zmiany zasad prowadzonej działalności.

W zakresie punktu III decyzji powód podniósł, że jego dyspozycja jest niewykonalna, ponieważ nałożony obowiązek aneksowania umów jako czynność dwustronna wymaga współpracy ze strony kredytobiorców, którzy nie są adresatami decyzji. Nałożony obowiązek nie zostanie zrealizowany, jeżeli osoba trzecia nie podpisze aneksu. Powód nie dysponuje natomiast środkami prawnymi, za pomocą których mógłby zapewnić podpisanie aneksów przez kredytobiorców.

W zakresie punktu IV.1 decyzji, powód podniósł, że Prezes UOKiK zastosował kryteria wymiaru kary określone w wydanych przez siebie wyjaśnieniach w sprawie ustalania wysokości kar pieniężnych za stosowanie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów, w oderwaniu od okoliczności sprawy i rzeczywistych konsekwencji stosowania zakwestionowanych wzorców umów. Jest to sprzeczne z pozostawioną Prezesowi UOKiK uznaniowością w zakresie wymierzania kar pieniężnych. Prezes UOKiK nie wziął pod uwagę, że powód w oparciu o zakwestionowaną klauzulę nie dokonał ani razu zmiany umowy poprzez zmianę regulaminu czyli go nie zastosował. W zakresie punktu IV.2 decyzji, powód podniósł, że Prezes UOKiK wymierzył karę pomimo braku szkodliwości zakwestionowanych wzorców umowy dla interesów konsumentów. Odbiegały one jedynie w niewielkim stopniu od regulacji ustawy o kredycie konsumenckim. Na tle wszystkich przypadków wcześniejszej spłaty kredytu, żaden z 15 kredytobiorców nie znalazł się w sytuacji, w której powstałby po jego stronie obowiązek zapłaty wyższych odsetek w związku z przedłużeniem trzydniowego terminu na kolejny okres płatności raty. Prezes UOKiK nie uwzględnił należycie znaczenia, jakie należało przyznać natychmiastowemu zaniechaniu stosowania zakwestionowanego postanowienia wzorca. Powód podniósł ponadto, że nie ma uzasadnienia dla dodatkowego zwiększania wysokości kary wobec przedsiębiorców prowadzących działalność na skalę ogólnopolską, ponieważ rozmiar prowadzonej działalności jest uwzględniany w wymiarze kary poprzez jego uzależnienie od wielkości przychodu przedsiębiorcy. Nie ma również znaczenia, czy naruszenie nastąpiło na etapie zawierania umowy czy jej wykonywania, ponieważ każdy wzorzec umowy ma zastosowanie na etapie wykonywania umowy. Jednocześnie Prezes UOKiK błędnie założył, że powód osiągnął korzyści z tytułu stosowania klauzul niedozwolonych. Prezes UOKiK zwiększył nałożoną karę o 25 % w związku z okolicznością uprzedniego naruszenia przez bank przepisów o ochronie konkurencji i konsumentów, nie wzięwszy pod uwagę, że postępowanie to zakończyło się stwierdzeniem zaniechania praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów oraz odstąpieniem od wymierzenia kary.

W odpowiedzi na odwołanie Prezes UOKiK wniósł o jego oddalenie i zasądzenie kosztów procesu.

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny.

W dniu 31 lipca 2009 r. Prezes UOKiK wszczął z urzędu postępowanie w sprawie podejrzenia stosowania przez (...) S.A. z siedzibą w W. praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów (k. 1-2 akt administracyjnych).

(...) S.A. jest przedsiębiorcą prowadzącym bankową działalność gospodarczą w formie spółki akcyjnej, polegającą m.in. na przyjmowaniu i prowadzeniu rachunków wkładów pieniężnych, przeprowadzaniu bankowych rozliczeń pieniężnych, udzielaniu kredytów i pożyczek pieniężnych (odpis z KRS – k. 202-213).

Powód stosuje w swojej działalności m.in. następujące wzorce umowy:

- „Regulamin kredytu hipotecznego i budowlanego w złotych”, w którym w § 33 ust. 1 znajduje się postanowienie o treści „W przypadku umów Kredytu zawartych na okres powyżej 5 lat, (...) zastrzega sobie prawo zmiany postanowień Regulaminu” (k. 27-33 akt administracyjnych); regulamin obowiązywał od 8 maja 2009r.
- „Umowa kredytu hipotecznego w złotych (udzielanego w kwocie do 80 000 zł)” i „Umowa kredytu budowlanego w złotych (udzielanego w kwocie do 80 000 zł)”, w których na dzień wszczęcia postępowania administracyjnego w § 4 ust. 11 znajdowało się postanowienie o treści „Kredytobiorca może dokonać przedterminowej spłaty kredytu

w całości lub części, w terminie odpowiadającym terminom spłaty rat, o których mowa w ust. 3, pod warunkiem uprzedniego pisemnego poinformowania o tym (...) na co najmniej trzy dni robocze przed datą przedterminowej spłaty" (k. 34-40 oraz 47-53 akt administracyjnych).

Po doręczeniu powodowi w dniu 11 sierpnia 2009 r. odpisu zawiadomienia o wszczęciu postępowania administracyjnego (k. 4 akt administracyjnych), dokonał on uchwałą zarządu nr (...) z dnia 17 sierpnia 2009 r., wchodzącą w życie z dniem 24 sierpnia 2009 r., zmiany postanowień wzorców „Umowy kredytu hipotecznego w złotych (udzielanego w kwocie do 80 000 zł)” i „Umowy kredytu budowlanego w złotych (udzielanego w kwocie do 80 000 zł)”. W jej wyniku w § 4 ust. 11 znalazło się postanowienie o treści „Kredytobiorca może dokonać przedterminowej spłaty kredytu w całości lub części, w terminie odpowiadającym terminom spłaty rat, o których mowa w ust. 3, pod warunkiem uprzedniego pisemnego poinformowania o tym (...) na co najmniej trzy dni przed datą przedterminowej spłaty" (uchwała - k.128-128). Zmienione wzorce umowy są aktualnie wykorzystywane w obrocie z konsumentami (przykładowe umowy z konsumentami - k. 134-148, 152-155 akt administracyjnych). Jednocześnie powód przygotował aneks do umów zawartych z konsumentami według poprzednio obowiązujących wzorców, zmieniający ich treść w analogiczny sposób (k. 134-135). Powód ponadto wysłał do klientów Banku związanych powyższą umową zaproszenie do odwiedzenia oddziału Banku w celu podpisania aneksu (zaproszenie k. 132).

Powód osiągnął w roku podatkowym 2008 przychód w wysokości (...)zł (zeznanie o wysokości osiągniętego dochodu (poniesionej straty) przez podatnika podatku dochodowego od osób prawnych za rok podatkowy 2008 (CIT-8) – k. 105-106 akt administracyjnych).

W prowadzonym przez Prezesa UOKiK rejestrze postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone pod pozycją 93 znajduje się postanowienie o treści „Bank zastrzega sobie prawo zmiany niniejszego regulaminu”, którego wpis został dokonany na podstawie wyroku Sądu Okręgowego w Warszawie – Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów z dnia 24 kwietnia 2003 r. (sygn. akt XVII AmC 33/02).

W trakcie obowiązywania „Regulaminu kredytu hipotecznego i budowlanego w złotych” Bank ani razu nie dokonał w odniesieniu do związanych nim klientów zmiany regulaminu możliwej w oparciu o § 33 Regulaminu (oświadczenie Banku - k. 105).

W okresie stosowania wzorców „Umowy kredytu hipotecznego w złotych (do 80.000 zł)” oraz „Umowy kredytu budowlanego w złotych (do 80.000 zł)”, tj. nieco ponad 6 miesięcy, w 16 przypadkach doszło do wcześniejszej spłaty kredytu (zestawienie - k. 108), przy czym w żadnym przypadku wymóg zapisu umowy o konieczności poinformowania Banku na 3 dni robocze przed terminem spłaty kolejnej raty nie spowodował niemożności wcześniejszej spłaty kredytu w najbliższym terminie spłaty. W szczególności, w niektórych przypadkach Bank odstępował nawet od wymogu wcześniejszego poinformowania go o planowanej przedterminowej spłacie i gdy informacja ta dotarła do Banku w dniu płatności raty to w tym dniu dokonywał jej księgowania (przykładowe dyspozycje - k. 111, 114, 115, 123, 182, 183).

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił w oparciu o powołane dokumenty, które nie budziły wątpliwości co do ich wiarygodności, ani nie były kwestionowane przez żadną ze stron.

Sąd pominął dowody zgłoszone przez powoda po wniesieniu odwołania, w tym oświadczenie Banku z dnia 24 lutego 2012 r. o wysokości przychodu z udzielonych kredytów zawieranych w oparciu o zakwestionowane wzorce umów (k. 217) oraz oświadczenie banku z dnia 16 lutego 2012 r. o liczbie zawartych aneksów do umów kredytów hipotecznych i budowlanych w złotych w wykonaniu obowiązku nałożonego decyzją Prezesa UOKiK (k. 201). Zgodnie z art. 479¹² § 1 k.p.c. powód obowiązany jest podać wszystkie twierdzenia oraz dowody na ich poparcie w pozwie pod rygorem utraty prawa powoływania ich w toku postępowania, chyba że wykaze, że ich powołanie w pozwie nie było możliwe albo że potrzeba powołania wynikała później. Powód nie wykazywał tych ostatnich okoliczności. Nie było zdaniem Sądu przeszkód, aby oba złożone przez niego oświadczenia zostały dołączone do pozwu. Powód złożył je na okoliczności, które były mu znane w chwili wnoszenia pozwu, a konieczność ich powołania nie wynikała z zarzutów bądź twierdzeń pozwanego.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje.

Odwołanie jest zasadne w części w zakresie punktu IV decyzji, tj. orzeczenia o karze, natomiast w pozostałym zakresie podlega oddaleniu.

Na wstępie wyjaśnić należy, że zarzuty naruszenia przepisów postępowania administracyjnego nie mogły odnieść skutku w niniejszym postępowaniu. Powszechnie przyjmuje się w orzecznictwie, że postępowanie administracyjne przed Prezesem UOKiK warunkuje jedynie możliwość przeprowadzenia postępowania przed Sądem Ochrony Konkurencji i Konsumentów. Sąd ten natomiast rozpoznaje sprawę jako sąd pierwszej instancji – w całości i od początku, dokonując własnych ustaleń faktycznych i samodzielnej kwalifikacji prawnej. Postępowanie przed Sądem Ochrony Konkurencji i Konsumentów nie zmierza zatem bezpośrednio do kontroli decyzji wydanej w postępowaniu administracyjnym, a do rozstrzygnięcia sprawy. Rozpoznanie zarzutów dotyczących przebiegu postępowania administracyjnego uzasadnione jest jedynie w razie stwierdzenia wad istotnie wpływających na treść decyzji, tzn. takich, które nie mogą być sanowane w drodze zmiany decyzji na etapie postępowania sądowego (por. wyrok SN z 19 sierpnia 2009 r., sygn. III SK 5/09). Takiego charakteru nie mają zarzuty powoda niewyjaśnienia wszystkich okoliczności faktycznych istotnych dla rozstrzygnięcia i dowolnej oceny zgromadzonego materiału dowodowego. W niniejszym postępowaniu przeprowadzono bowiem postępowanie dowodowe na nowo oraz na nowo oceniono ustalony stan faktyczny. Zarzuty powoda nie zasługiwały zatem na uwzględnienie.

Odnośnie do punktu I zaskarżonej decyzji to stwierdzić należy, że zakazane jest stosowanie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów (art. 24 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów). Przez takie praktyki rozumie się m.in. godzące w nie bezprawne działanie przedsiębiorcy, w szczególności stosowanie postanowień wzorców umów, które zostały wpisane do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone (art. 24 ust. 2 pkt 1 ustawy). Za zbiorowe interesy konsumentów nie uznaje się jednakże sumy indywidualnych interesów konsumentów (art. 34 ust. 3 ustawy).

Dla stwierdzenia naruszenia zakazu z art. 24 ustawy wymagane jest zatem, by określona praktyka spełniała następujące kryteria:

- podmiotowe – była stosowana przez przedsiębiorcę;
- przedmiotowe – polegała na:
  - działaniu;
  - bezprawnym;
  - godzącym w zbiorowe interesy konsumentów.

Nie ulega wątpliwości, że powód (...) S.A. jest przedsiębiorcą. Działalność prowadzona przez niego spełnia bowiem kryteria definicji zawartej w art. 2 ustawy z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej (Dz. U. nr 173 poz. 1807 ze zm.), do której odsyła art. 4 pkt 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów. Jest to wykonywana we własnym imieniu działalność usługowa o charakterze zarobkowym, prowadzona w sposób zorganizowany i ciągły.

Przystępując do analizy kryteriów przedmiotowych, nie budzi wątpliwości, że stosowanie określonego wzorca umowy w obrocie z konsumentami mieści się kategorii działań.

W odniesieniu do kryterium bezprawności, ustawodawca formułując treść art. 24 ust. 2 ustawy, zdecydował, że stosowanie postanowień wzorców umów uznanych za niedozwolone jest ze swojej istoty bezprawne. Zachowanie takie zostało bowiem wprost wskazane w art. 24 ust. 2 pkt 1 ustawy jako przykład praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów – bezprawnej i godzącej w te interesy.

Należy wskazać, że zgodnie z art. 479⁴³ § 2 k.p.c. prawomocny wyrok w sprawie o uznanie wzorca umowy za niedozwolone ma skutek wobec osób trzecich od chwili wpisania uznanego za niedozwolone postanowienia wzorca umowy do rejestru prowadzonego przez Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów. Celem istnienia rejestru jest eliminacja niedozwolonych postanowień umownych – sprzecznych z dobrymi obyczajami oraz rażąco naruszających interesy konsumentów – z obrotu konsumenckiego. Rozszerzona prawomocność wydanego wyroku została wprowadzona dla zapewnienia efektywności tej intencji. Jej skutkiem jest, że wyrok uznający określone postanowienie za niedozwolone wiąże również innych przedsiębiorców stosujących wobec konsumentów postanowienia o identycznej bądź zbliżonej treści (por. uchwała SN z dnia 13 lipca 2006 r., III SZP 3/06, OSNP nr 2007/1-2/35). Wynika to również z samej istoty kontroli abstrakcyjnej, która powinna prowadzić do eliminacji określonych postanowień z obrotu w sposób generalny w oderwaniu od konkretnych stosunków umownych. Taka interpretacja jest uzasadniona dążeniem do zapewnienia efektywności regulacjom prawa Unii Europejskiej w zakresie ochrony konsumentów, zwłaszcza Dyrektywy 93/13, która w art. 7 ust. 1 stanowi, że zarówno w interesie konsumentów, jak i konkurentów Państwa Członkowskie zapewnią stosowne i skuteczne środki mające na celu zapobieganie stałemu stosowaniu nieuczciwych warunków w umowach zawieranych przez sprzedawców i dostawców z konsumentami. W konsekwencji należy stwierdzić, że stosowanie w obrocie z konsumentami niedozwolonych postanowień wzorców umowy jest bezprawne.

Działanie polegające na stosowaniu niedozwolonych postanowień umownych godzi także w zbiorowe interesy konsumentów. Wynika to z wyraźnego zaliczenia tej praktyki w art. 24 ust. 2 pkt 1 ustawy do praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów. Z istoty swojej naruszenie to godzi w ogólny interes konsumentów jako uczestników obrotu gospodarczego – potencjalnych lub aktualnych. Naruszenie to nie ogranicza się do ściśle określonego kręgu konsumentów.

Tym samym, uznać należy również istnienie interesu publicznego w podejmowanej ochronie, na podstawie art. 1 ust. 1 u.o.k.k. Zbiorowe interesy konsumentów leżą niewątpliwie w sferze interesu publicznego i zasługują na ochronę na podstawie ustawy.

Kontrowersje może budzić określenie w konkretnym przypadku, czy dana klauzula stosowana przez przedsiębiorcę odpowiada postanowieniu wpisanemu do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone. W orzecznictwie zostało wyjaśnione (wspomniana uchwała SN III SZP 3/06), że narusza zbiorowe interesy konsumentów nie tylko stosowanie postanowień identycznych z wpisanymi do rejestru, ale również postanowień poddanych jedynie kosmetycznym zmianom, jeżeli nie prowadzą do zmiany istoty klauzuli i wywoływanych przez nią skutków.

Na tym tle rozważenia wymaga, czy klauzula stosowana przez powoda o treści „W przypadku umów Kredytu zawartych na okres powyżej 5 lat, (...) zastrzega sobie prawo zmiany postanowień Regulaminu” odpowiada w swojej istocie klauzuli wpisanej do rejestru pod pozycją 93. o treści „Bank zastrzega sobie prawo zmiany niniejszego regulaminu”. Argumentacja powoda w tym zakresie koncentruje się na podkreślanii, że postanowienie zawarte we wzorcu umowy reguluje wyłącznie tryb jego zmiany, stanowiąc konkretyzację normy art. 384⁽¹⁾ k.c. w stosunku prawnym o charakterze ciągłym, natomiast niedozwolone są postanowienia uprawniające przedsiębiorcę do dokonania zmiany wzorca umowy przy wyłączeniu uprawnienia konsumenta do wypowiedzenia umowy i takie właśnie postanowienie wpisane jest do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone pod pozycją 93.

Zdaniem Sądu argumentacja powoda jest nietrafna. Porównanie klauzuli umownej stosowanej przez powoda z klauzulą wpisaną do rejestru postanowień uznanych za niedozwolone następuje pod kątem ich istoty i wywoływanych przez nie skutków. Obie klauzule mają niemal identyczną treść z zastrzeżeniem, że klauzula stosowana przez powoda zawiera dodatkowe ograniczenie czasowe dla możliwości dokonywania zmian wzorca umowy. Analizując klauzulę umowną ze wzorca umowy powoda w oderwaniu od wskazanego zastrzeżenia, należałoby stwierdzić, że jest ona tożsama z klauzulą wpisaną do rejestru pod pozycją 93. Ich abuzywność polega na tym, że przedsiębiorca bankowy zastrzegł sobie możliwość dokonywania dowolnych zmian warunków świadczonych przez siebie usług określonych we wzorcu umowy.

Wzorzec umowy, wbrew twierdzeniom powoda, nie ma jedynie charakteru „porządkującego i technicznego”, bowiem jego postanowienia dotyczą ważnych z punktu widzenia konsumenta kwestii, jak np. oprocentowania kredytu, jego zabezpieczenia i warunków spłaty. To, że aktualnie regulamin jest ograniczony do takich tylko regulacji stosunku prawnego o charakterze techniczno-porządkującym, nie oznacza, że w wyniku przyznanego uprawnienia do dokonania dowolnych zmian nie zostaną wprowadzone do regulaminu kwestie niezwykle istotne dla konsumenta. Należy pamiętać, że kodeks cywilny w żaden sposób nie ogranicza przedsiębiorców w kształtowaniu treści wzorców umowy. Mogą one zawierać postanowienia dowolnej treści i wywierać przez to skutek na wiążący przedsiębiorcę i konsumenta stosunek prawny.

Artykuł 384 § 1 k.c. stanowi, że ustalony przez jedną ze stron wzorzec umowy wiąże drugą stronę, pod warunkiem prawidłowego poinformowania o jego treści. Zatem, o ile zmiana umowy wymaga współdziałania i zgody obu stron stosunku prawnego, to zmiana wzorca umowy – co podkreśla również sam powód – leży wyłącznie w gestii powoda. Nie ma przy tym prawnych przeszkód, aby zmiana wprowadzała dla konsumenta wysoce niekorzystne postanowienia, dotyczące np. okoliczności, od których uzależnione jest naliczanie opłat dodatkowych czy możliwość wypowiedzenia umowy, warunków wypłaty transz kredytu. Zmiany te mogą mieć dla konsumenta w konkretnym przypadku bardzo negatywne konsekwencje, których nie mógł on przewidywać, zawierając w określonym momencie umowę i biorąc pod uwagę treść obowiązującego wówczas wzorca umowy.

Nie ma znaczenia dla tych rozważań argument powoda, że w razie sprzeczności treści umowy z wzorcem umowy strony są związane umową (art. 385 § 1 k.c.), ani że zarówno poprzednia jak i aktualnie obowiązująca ustawa o kredycie konsumenckim (Dz.U. z 2011 r., nr 126, poz. 71 ze zm.) określa elementy konieczne umowy o kredyt konsumencki. Wszak wzorzec umowy może zawierać postanowienia dodatkowe lub precyzować postanowienia umowy i w tym zakresie nie będąc z nią sprzeczny, jednocześnie kształtując sytuację konsumenta w sposób dla niego niekorzystny.

Celem zakazu stosowania wzorca umowy zezwalającego na dowolne zmiany jest wyeliminowanie sytuacji, w których konsument zostaje zaskoczony nowymi warunkami łączącego go z przedsiębiorcą stosunku prawnego. Brak ograniczenia dla takich działań mógłby mieć negatywny wpływ na sytuację konsumenta. Zmiana wzorca umowy zostaje pozostawiona wyłącznie przedsiębiorcy. Nieograniczone prawo do zmiany może prowadzić do nadużywania tego uprawnienia poprzez częste, dowolne i niczym nieuzasadnione zmiany. Trzeba pamiętać, że łączący konsumenta z przedsiębiorcą bankowym stosunek prawny ma charakter najściślej związany z interesami ekonomicznymi konsumenta, a zatem ma dla niego zazwyczaj podstawowe znaczenie.

W tym miejscu należy odnieść się do linii obrony powoda, który twierdził, że konsument każdorazowo zachowuje prawo do nieakceptowania zmienionego wzorca umowy. Zgodnie z art. 384¹ k.c. nieakceptowanie zmienionego wzorca wymaga wypowiedzenia umowy w najbliższym terminie wypowiedzenia. Konsekwencją takiego zdarzenia w przypadku umowy kredytu jest konieczność zwrotu przez konsumenta udzielonego przez bank świadczenia w terminie do dnia upływu okresu wypowiedzenia (§ 5 ust. 8 umowy kredytu hipotecznego w złotych – k. 83; § 5 ust. 9 umowy kredytu budowlanego w złotych – k. 97). Jest to bardzo dotkliwa konsekwencja zważywszy, że konsument posilkujący się kredytem nie dysponuje zazwyczaj wolnymi środkami finansowymi na ewentualność konieczności jego natychmiastowej spłaty. Dodatkowo, będzie on zmuszony do rezygnacji z celu gospodarczego, dla którego wziął kredyt. Można zatem założyć, że konsument byłby skłonny przyjąć warunki zmienionego wzorca umowy, nawet gdyby były dla niego niekorzystne, byle tylko uniknąć konieczności natychmiastowej spłaty kredytu. Przymus sytuacji może zatem skutecznie zniechęcać konsumentów do korzystania z ustawowego prawa wypowiedzenia. Powoływany przez powoda argument jest zatem chybiony.

Celem wpisania postanowienia nr 93 do rejestru postanowień wzorców uznanych za niedozwolone było ustabilizowanie nierównej sytuacji w stosunku przedsiębiorcy bankowego z konsumentami. Wzorzec umowy powinien zawierać określenie konkretnych sytuacji i okoliczności, maksymalnie sprecyzowanych w których bank będzie uprawniony do zmiany wzorca umowy w określonym przez ten wzorzec zakresie. Nie ma tu znaczenia, że kredyt jest umową długoterminową. Ograniczenie możliwości dokonywania zmian wzorca umowy do umów zawieranych

na okres ponad 5 lat nie modyfikuje znacząco istoty i skutków tego postanowienia w porównaniu do postanowienia wpisanego do rejestru pod pozycją 93, gdyż w obu przypadkach musi odnoście się do umów ciągłych, choć o różnym okresie trwania, bo tylko do takich stosunków prawnych możliwe jest zastosowanie procedury zmiany wzorca umowy. Dlatego zdaniem Sądu przytoczone wyżej argumenty są aktualne dla ochrony interesów konsumentów bez względu na długość okresu umowy, a nawet są istotniejsze w umowach długookresowych. Te ostatnie stosunku umowne wiążą się bowiem dla konsumentów z większym czynnikiem niepewności dotyczącym ich sytuacji majątkowej. Zabezpieczenie konsumentów poprzez określenie przyczyn i zakresu możliwych zmian wzorca umowy leży więc w ich słusznym interesie.

Należy podkreślić, że bank jest podmiotem profesjonalnym i zawodowo trudniącym się zawieraniem umów kredytu, a zatem powinien w swojej działalności uwzględniać potencjalne przyszłe ryzyka. Poza tym, nawet jeśli w określonych uwarunkowaniach faktycznych zawarte w przeszłości umowy kredytowe kredyty utracą dla przedsiębiorcy bankowego walor opłacalności, to prowadzi on działalność gospodarczą w sposób ciągły i wobec nowych klientów ma swobodę takiego kształtowania warunków umów, aby prowadzona przez niego działalność globalnie była zyskowna. Należy także pamiętać, że opłacalność umowy kredytowej dla banku zależy przede wszystkim od odsetek, które uzyskuje w zamian, stanowiących formę wynagrodzenia za udostępnienie kredytu konsumentowi. W celu zabezpieczenia tego interesu, przedsiębiorca bankowy może posługiwać się zmienną stopą oprocentowania kredytu ze wskazaniem zewnętrznego indeksu lub stopy referencyjnej. Takie działanie pozwala zabezpieczyć jego interes ekonomiczny w zmiennych uwarunkowaniach gospodarczych.

Ostatecznie zatem Sąd ocenił, że postanowienie wzorca umowy stosowane przez powoda jest tożsame co do istoty oraz skutków z postanowieniem wpisanym do rejestru postanowień uznanych za niedozwolone pod pozycją 93. Odwołanie w tym zakresie podlegało oddaleniu na podstawie art. 479^{31a} § 1 k.p.c.

Odnośnie do punktu III decyzji, to Prezes UOKiK wykorzystał w nim kompetencję przyznaną mu przepisem art. 27 ust. 2 w zw. z art. 26 ust. 2 u.o.k.k. do wskazania przedsiębiorcy środków usunięcia trwających skutków naruszenia zbiorowych interesów konsumentów.

Niewątpliwie w odniesieniu do praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów określonej w pkt II decyzji takie skutki występują pomimo zaprzestania przez powoda tej praktyki. Ma to miejsce w odniesieniu do kredytobiorców, którzy zawarli umowę w oparciu o wzorzec umowy zawierający bezprawny zapis sprzeczny z przepisami ustawy o kredycie konsumenckim. W stosunku do nich właśnie powód może stosować zakwestionowany zapis w oparciu o łączącą go z kredytobiorcą umowę. Skutki te mogą być długotrwałe ze względu na fakt, że dotyczą umowy kredytu hipotecznego, którego okres spłaty jest zazwyczaj stosunkowo długi.

Ustawa tylko przykładowo wskazuje, jakie mogą być sposoby usunięcia trwających skutków naruszenia zbiorowych interesów konsumentów. W doktrynie przyjmuje się, że może to być: zobowiązanie przedsiębiorcy do zmiany umów z konsumentami w przypadku, gdy umowy zawarte na podstawie wzorca zawierają klauzule abuzywne; zobowiązanie do wycofania się z nieuczciwej i wprowadzającej w błąd reklamy; zobowiązanie do wydania w języku polskim instrukcji obsługi, która dotychczas nie była wydana po polsku (tak: Marek Radwański, [w:] Komentarz do art. 26 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, System Informacji Prawnej Lex).

W ocenie Sądu forma usunięcia skutków naruszeń zaproponowana w decyzji Prezesa UOKiK spełnia cel, któremu ma służyć, czyli umożliwia konsumentom dokonanie zmiany umowy. Oczywiście jest przy tym, że kryterium oceny wykonania obowiązku przez powoda nie może być skuteczność podjętych działań, gdyż zawarcie umowy, w tym także aneksu do niej, zależy od zgodnej woli obu stron umowy, a więc także od woli kredytobiorcy. Nałożony na powoda obowiązek należy zatem rozumieć jako obowiązek przygotowania i przedstawienia konsumentom do podpisu aneksów do zawartych umów kredytu. Zwolnienie się przez powoda z obowiązku polega na złożeniu swoim kontrahentom samej propozycji zawarcia aneksu do umowy. Natomiast zgodnie z zasadą *volenti non fit iniuria* (chcącemu nie dzieje się krzywda) konsument, który dobrowolnie pozostaje przy niekorzystnych dla niego zapisach umowy, nie może być uznany za pokrzywdzonego tym faktem.

W rezultacie, nie można ocenić nałożonego w punkcie III decyzji obowiązku jako niewykonalnego i w tym zakresie odwołanie podlegało oddaleniu na podstawie art. 479^{31a} § 1 k.p.c.

Przechodząc do zarzutów dotyczących kar wymierzonych w punkcie IV decyzji, należy w pierwszej kolejności wskazać, że kryteria jej wymierzania, jakimi powinien kierować się Prezes UOKiK znalazły się w treści art. 111 u.o.k.k., zatem bez znaczenia prawnego pozostają wytyczne stosowane przez organ, które określają procentowe wskaźniki wpływające na podwyższenie lub obniżenie kary. W szczególności przy ustalaniu wysokości kary należy uwzględnić okres, stopień oraz okoliczności naruszenia przepisów, a także uprzednie naruszenia przepisów. Przy czym, w myśl art. 106 ustawy karę można nałożyć na przedsiębiorcę w wysokości nie większej niż 10 % przychodu osiągniętego w roku rozliczeniowym poprzedzającym rok nałożenia kary. Maksymalna możliwa do nałożenia na powoda kara pieniężna w odniesieniu do każdego z naruszeń w sprawie wynosiła 182.704.700zł.

Pierwszym kryterium, jakie powinno być brane pod uwagę jest okres naruszenia przepisów ustawy, który jest o tyle istotny, że ma on wpływ na jego potencjalne konsekwencje rynkowe. W odniesieniu do naruszenia opisanego w punkcie II decyzji, był on stosunkowo krótki, gdyż trwał zaledwie, od dnia 8 maja 2009 r. do 24 sierpnia 2009 w którym to dniu Bank podjął uchwałę o zmianie zakwestionowanych wzorców, przy czym zaprzestanie naruszenia nastąpiło w zasadzie niezwłocznie po poinformowaniu powoda o wszczęciu przez Prezesa UOKiK postępowania i jego przedmiocie i było efektem dobrowolnego działania Banku. Naruszenie opisane w punkcie I decyzji również rozpoczęło się z dniem 8 maja 2009 r., jednakże trwa ono do dzisiaj, wobec braku zmiany wzorca umowy przez powoda. Okres tego naruszenia należy zatem ocenić jako umiarkowanie długi.

Co się tyczy stopnia naruszenia przepisów ustawy, to jest to kryterium ściśle łączące się z czasem trwania naruszeń, bo jest od niego uzależnione i jest mierzone także szkodliwością naruszenia i jego oddziaływaniem na rynek. W tym kontekście należy stwierdzić, że stopień ten w przypadku naruszeń dokonanych przez Bank także jest nieznaczny i nie może znacząco wpływać na wymiar kary w szczególności na jej podwyższenie. Natomiast kryterium okoliczności naruszenia przepisów w niniejszej sprawie niewątpliwie korzystnie wpływa na sytuację powoda. Jeśli wziąć pod uwagę korzyści finansowe, jakie Bank uzyskał wskutek stosowania praktyki antykonkurencyjnej, to są one zerowe, gdyż w odniesieniu do klauzul z punktu II decyzji Bank wykazał, że nie uzyskał żadnych korzyści z tytułu ich stosowania, a w odniesieniu do klauzuli z punktu I decyzji zostało wykazane, że Bank nigdy nie skorzystał w stosunku do konsumentów związanych umową z możliwości zmiany regulaminu. Konsumentów w wyniku stosowania obu zakazanych praktyk nie ponieśli szkód. Można więc śmiało stwierdzić, że dla konsumentów finansowe skutki naruszenia przepisów były zerowe. Niewątpliwie okolicznością łagodzącą w przypadku klauzuli z punktu II decyzji jest również zaprzestanie naruszania przepisów ustawy już w toku postępowania, a także podjęcie próby usunięcia skutków praktyki, czyli wyeliminowania zakwestionowanych klauzul ze wzorców umów i z zawartych już umów, poprzez proponowanie konsumentom zawarcia aneksów do umów.

Niewątpliwie uprzednie naruszenie przepisów ustawy także warunkuje wymiar kar i to jako okoliczność obciążająca, wpływająca na podwyższenie kary. W sprawie niniejszej słusznie Prezes UOKiK uznał, że ta okoliczność winna być wzięta pod uwagę.

Zdaniem Sądu także celowe było ustalenie, że okolicznością obciążającą był ogólnopolski zasięg naruszenia. W tej kwestii Sąd nie podzielił zarzutów powoda, że okoliczność ta nie może być brana pod uwagę jako obciążająca w odniesieniu do podmiotów działających na terenie całego kraju, gdyż jest ona już zawarta w wysokości przychodu, który z racji działania przedsiębiorcy na terenie całego kraju jest proporcjonalnie wyższy. Takie rozumowanie nie zasługuje jednak na uwagę, gdyż w warunkach gospodarki rynkowej nie jest to zasadą. Przykładem mogą być regionalnie działające np. przedsiębiorstwa deweloperskie, które z racji dużego popytu na rynku lokalnym bądź regionalnym mogą mieć znacznie wyższe przychody niż inni deweloperzy działający na obszarze całego kraju. Należało także uwzględnić okres stosowania niedozwolonej klauzuli oraz fakt, że w odniesieniu do tej klauzuli powód nie zaprzestał jej stosowania do dnia dzisiejszego. Nie przesądzając, w jakim procencie należy podwyższyć wymiar kary ze względu na ogólnokrajowy zasięg praktyk, należy uznać, że ze względu na niewykorzystanie w praktyce niedozwolonej

klauzuli kara powinna zostać ukształtowana na minimalnym poziomie przy odpowiednim jej podwyższeniu ze względu na zasięg terytorialny naruszenia.

Jakkolwiek Prezes UOKiK stosował kryteria ustalone przez siebie w dokumencie pod nazwą „Wyjaśnienia w sprawie ustalania wysokości kar pieniężnych za stosowanie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów”, które zasadniczo określają politykę karania stosowaną prezesa UOKiK, to w odniesieniu do kary wymierzonej w punkcie IV.1 decyzji za stosowanie niedozwolonej klauzuli umownej wpisanej do rejestru klauzul należy uznać, że kara ta została określona w adekwatnej wysokości do stopnia naruszenia przepisów a więc zgodnie z treścią art. 111 ustawy. Tak ustalona przez Prezesa UOKiK kara w kwocie 876.983 zł jest prawidłowa i stanowi niską dolegliwość w stosunku do maksymalnej kwoty kary, co zdaniem Sądu uzasadnia uznanie jej za niezbyt wygórowaną i adekwatną do stopnia naruszenia ustawy i interesu publicznego – interesu konsumentów.

Odnosnie kary za naruszanie zbiorowych interesów konsumentów opisane w punkcie II decyzji, poprzez bezprawne działanie polegające na stosowaniu we wzorcach umowy „Umowa kredytu budowlanego w złotych” oraz „Umowa kredytu hipotecznego w złotych” postanowienia, które narusza przepis art. 8 ust. 1a ustawy o kredycie konsumenckim, to Sąd uznał tę karę za nadmiernie wygórowaną. Do takiego wniosku prowadzi przede wszystkim postawa powoda, który niezwłocznie wycofał się ze stosowania zakwestionowanej klauzuli poprzez zmianę wzorca umowy, jak również poprzez wystosowanie do kredytobiorców zaproszenia do podpisania aneksu do umowy, jak i fakt, że w oparciu o zakwestionowany zapis umowny nie doszło do naruszenia interesu publicznego rozumianego jako interes konsumentów, gdyż Bank w żadnym z 15 przypadków wystąpienia kredytobiorcy z wnioskiem o przedterminową spłatę części lub całości kredytu nie skorzystał z uprawnień wynikających ze sprzecznego z przepisami ustawy postanowienia umownego, czym nie spowodował ani uszczerbku w majątku kontrahentów, ani nie przysporzył sobie korzyści z tego tytułu. W szczególności z dołączonych do odwołania wniosków konsumentów nie wynika, żeby dyspozycja została wykonana w kolejnym terminie spłaty raty w sytuacji gdy konsument uchybił terminowi 3 dni roboczych. Z dyspozycji tych jasno wynika, że Bank niejednokrotnie nie stosował wymogu uprzedniego poinformowania go o planowanej przedterminowej spłacie i dokonywał księgowania w dniu zgłoszenia wniosku o przedterminową spłatę (np. dyspozycja z 10.08.2009 r. – k. 12, z 20.08.2009 r. – k. 126) lub zgodnie z umową w najbliższej dacie wymagalności zapłaty kolejnej raty. Zdaniem Sądu w okolicznościach niniejszej sprawy obojętne dla ustalenia wymiaru kary było ustalenie, czy naruszenie nastąpiło na etapie zawierania umowy czy na etapie jej wykonywania, gdyż jak ustalono powyżej, pomimo niewłaściwego ukształtowania treści umowy kredytowej i hipotecznej nie dochodziło faktycznie do naruszania zbiorowych interesów konsumentów. Podobnie, brak było uszczerbku majątkowego po stronie konsumentów ani korzyści po stronie Banku ze stosowania zakwestionowanego przepisu.

Jedyną okolicznością która przemawia za podwyższeniem kary jest wcześniejsze naruszenie interesów konsumenta, jednak nie bez znaczenia dla wysokości kary przy uwzględnieniu tej okoliczności jest to, że wcześniejsze naruszenie było na tyle mało poważne, że Prezes UOKiK odstąpił od nałożenia kary pieniężnej a Bank niezwłocznie odstąpił od stosowania zakazanej praktyki. Te okoliczności w ocenie Sądu nie pozwalają na przyjęcie aż tak znaczącej wagi tej okoliczności dla wymiaru kary.

W tych okolicznościach sprawy Sąd uznał za stosowne obniżenie wymierzonej w punkcie IV.2 decyzji kary pieniężnej do kwoty 913.523 zł. Zdaniem Sądu wymierzona kara nie jest zbyt dolegliwa, gdyż stanowi zaledwie (...)% przychodu spółki w 2009 r., chociaż niewątpliwie stanowi represję. W ocenie Sądu orzeczona kara spełni także rolę wychowawczą, zapobiegając w przyszłości dopuszczaniu się takich praktyk przez powoda. Kara w takiej wysokości w ocenie Sądu pozostaje w proporcji do kary wymierzonej za naruszenie określone w pkt I decyzji, które to naruszenie może mieć zdaniem Sądu znacznie gorsze konsekwencje i hipotetycznie może naruszać interesy konsumentów w sposób dotkliwszy niż naruszenie tych interesów opisane w pkt II decyzji.

W rezultacie, Sąd na podstawie art. 479^{31a} § 3 k.p.c. orzekł o zmianie zaskarżonej decyzji w części w punkcie IV.2.

W pozostałym zakresie, mając na uwadze wcześniejsze rozważania, Sąd orzekł o oddaleniu odwołania na podstawie art. 479^{31a} § 1 k.p.c.

O kosztach postępowania orzeczono w oparciu o art. 108 § 1 k.p.c., znosząc je wzajemnie między stronami na podstawie art. 100 k.p.c. Do kosztów tych należało zaliczyć koszty zastępstwa procesowego powoda i pozwanego w wysokości po 360 zł (§ 14 ust. 3 pkt 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu; Dz. U. z 2002 r., nr 163, poz. 1349 ze zm.) oraz opłatę od odwołania w wysokości 1000 zł (art. 32 ust. 1 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych; Dz. U. z 2010 r., nr 90, poz. 594 ze zm.). Sąd uwzględnił, że odwołanie zostało uwzględnione jedynie w zakresie jednego z czterech zarzutów i to częściowo (obniżenie wysokości kary pieniężnej z 2.101.104 zł do 913.523 zł). Ponieważ powód poniósł przy tym większość z łącznej kwoty kosztów procesu, Sąd uznał za słuszne wzajemne zniesienie między stronami kosztów procesu na podstawie art. 100 k.p.c.

SSO Małgorzata Perdion-Kalicka